

แบบสำรวจข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร ปี 2564

คำชี้แจง

1. การเก็บข้อมูลครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์รวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรในพื้นที่ เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรให้มีความสมบูรณ์ เป็นปัจจุบัน และสะดวกต่อการใช้งาน สามารถนำไปเผยแพร่ใช้ประโยชน์ได้ถูกต้องเหมาะสม สามารถเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์พื้นที่

2. โปรดกรอกข้อความให้สมบูรณ์

แบบสอบถามนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร

เกณฑ์การคัดเลือกภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรที่อยู่ในพื้นที่ และยังคงปฏิบัติอยู่ โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้
อย่างไรอย่างหนึ่ง

- มีลักษณะเฉพาะในชุมชนท้องถิ่นที่เสี่ยงต่อการสูญหายหรือใกล้ขาดผู้สืบทอด

- มีลักษณะเฉพาะในชุมชนท้องถิ่นที่ยังมีผู้สืบทอดและปฏิบัติอยู่

2. มีความเป็นอัตลักษณ์บ่งบอกความเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของพื้นที่นั้นๆ

3. มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิชาการ ศิลปะ คุณค่าทางจิตใจ คุณค่าเชิงสร้างสรรค์ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรค่าแก่การรักษาไว้

4. เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรที่ก่อให้เกิดประโยชน์ เช่น ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต สร้างรายได้ ฯลฯ

คำนิยาม

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้ ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจนของคนในท้องถิ่นที่ได้จากการสั่งสมประสบการณ์และการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนานหรือช่วงระยะเวลาหนึ่ง มีการคิดค้นและพัฒนาอย่างต่อเนื่องแล้วถ่ายทอดสืบต่อกันมาสำหรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ปรับตัว และดำรงชีวิตให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมอย่างเหมาะสมกับยุคสมัย ภูมิปัญญาอาจแสดงออกมาทั้งในรูปแบบที่เป็นนามธรรม เช่น โลกทัศน์ ความคิด ความเชื่อ หรือปรัชญาในการดำเนินชีวิต และในเชิงรูปธรรม เช่น เทคโนโลยีการทำมาหากิน การเกษตร ศิลปะ หัตถกรรม หรือเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร 13 ประเภท ดังนี้

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเตรียมการก่อนการปลูกพืช หมายถึง ขั้นตอนการปลูกพืชโดยเริ่มตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ เตรียมพันธุ์ และเตรียมอุปกรณ์ทางการเกษตร เป็นต้น จนถึงขั้นตอนการปลูกพืชโดยใช้วิธี และเทคนิคต่างๆ ในการปลูกและขยายพันธุ์พืช

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจัดการและการอารักขาพืช หมายถึง ขั้นตอนการดูแล บำรุง รักษาพืชและเทคนิคในการเพิ่มผลผลิต ตั้งแต่เริ่มปลูกจนถึงขั้นตอนก่อนการเก็บเกี่ยว รวมถึงการบริหารจัดการศัตรูพืชโดยใช้วิธีต่างๆ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว หมายถึง ขั้นตอน และวิธีการต่างๆ ที่ใช้ในการแยกส่วนของพืชที่ต้องการใช้ประโยชน์ออกจากต้นเดิม รวมถึงการบริหารจัดการศัตรูพืช และการเก็บรักษาพืชหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อเก็บรักษาผลผลิตทางการเกษตรให้ได้ตามระยะเวลาที่เหมาะสม

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประมง หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสัตว์น้ำทุกชนิด เช่น การผลิต การแปรรูป การขนส่ง และการจำหน่าย เป็นต้น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปศุสัตว์ หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสัตว์บกทุกชนิด เช่น การผลิต การแปรรูป การขนส่ง และการจำหน่าย เป็นต้น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านแมลงเศรษฐกิจ หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแมลงเศรษฐกิจทุกชนิด เช่น การผลิต การแปรรูป การขนส่ง และการจำหน่าย เป็นต้น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรมยั่งยืน หมายถึง ระบบการเกษตรที่ครอบคลุมถึงวิถีชีวิตเกษตรกร กระบวนการผลิต และการจัดการทุกรูปแบบ เพื่อให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ ซึ่งนำไปสู่การพึ่งตนเองและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและผู้บริโภค

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจัดการน้ำและดิน หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการน้ำและดินให้เหมาะสมในการดำรงชีวิต โดยมีวัตถุประสงค์ เช่น เพื่อการอุปโภคบริโภค และเพื่อการทำการเกษตร เป็นต้น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร หมายถึง กระบวนการทางการแพทย์และสมุนไพรทางการแพทย์แผนไทยที่เกี่ยวข้องกับการตรวจ วินิจฉัย บำบัด ป้องกัน หรือการส่งเสริมสุขภาพของมนุษย์ รวมถึงการผลิตยาแผนไทย การประดิษฐ์อุปกรณ์และเครื่องมือทางการแพทย์แผนโบราณ โดยผ่านการพัฒนาสืบทอดกันมา

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องมือเครื่องใช้ในทางการเกษตร หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์ประดิษฐ์หรือสร้างขึ้นมาเพื่อใช้ผ่อนแรงหรืออำนวยความสะดวกในการทำการเกษตร และทำให้งานทางการเกษตรดำเนินไปอย่างสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผลิตภัณฑ์และการแปรรูป หมายถึง สินค้าที่ผ่านกระบวนการต่างๆ เพื่อให้ได้สินค้าในรูปแบบใหม่เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่นำออกสู่ท้องตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการใช้ของผู้บริโภค

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัฒนธรรม/ความเป็นอยู่ หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต พฤติกรรมต่างๆ ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ รวมทั้งความเชื่อ ศาสนา และพิธีกรรม เป็นต้น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอื่นๆ หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอื่นๆ เช่น การอนุรักษ์พลัง สิ่งแวดล้อม ฯลฯ

กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรขอขอบคุณในความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ชื่อผู้ให้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร (ระบุเป็นกลุ่ม/รายบุคคล)

ชื่อ - สกุลนางสาวนุรไอลดา สะมะแอเจ๊ะมะ.....อายุ..... 41..... ปี

ชื่อกลุ่ม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกรปลายด้ามขวาน.....

2. เลขบัตรประจำตัวประชาชน

3	9	5	0	6	0	0	3	1	1	1	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

 ปี พ.ศ. เกิด 2523.....

3. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้

บ้านเลขที่..... 75..... หมู่ที่..... 2..... ตำบล..... นาโงย.....

อำเภอ..... รามัน..... จังหวัด..... ยะลา..... รหัสไปรษณีย์..... 95140.....

โทรศัพท์..... -..... โทรสาร..... -..... มือถือ..... 0612603319.....

E - mail:..... -.....

พิกัดแผนที่..... -.....

ตอนที่ 2 องค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร

โปรดกรอกข้อความลงในช่องว่าง และทำเครื่องหมาย ในช่อง ของแบบสำรวจ

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร..... การแปรรูปลูกหยี.....

1. ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร (เลือกได้เพียง 1 ข้อ)

- ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเตรียมการก่อนการปลูกพืช
- ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจัดการและการอารักขาพืช
- ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว
- ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประมง
- ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปศุสัตว์
- ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านแมลงเศรษฐกิจ
- ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรมยั่งยืน
- ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจัดการน้ำและดิน
- ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร
- ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องมือเครื่องใช้ในทางการเกษตร
- ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผลิตภัณฑ์และการแปรรูป
- ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัฒนธรรม/ ความเป็นอยู่
- ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอื่นๆ

2. สถานะการคงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรในปัจจุบัน (เลือกได้เพียง 1 ข้อ)

- เสี่ยงต่อการสูญหาย ใกล้เคียงกับผู้สืบทอด
- มีผู้สืบทอดและปฏิบัติอยู่
- มีการปฏิบัติสืบทอดโดยทั่วไปหรืออย่างกว้างขวาง

3. การได้มาซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร (เลือกได้เพียง 1 ข้อ)

- สืบทอดจากบรรพบุรุษ
- เจ้าของภูมิปัญญาเอง / คิดค้นขึ้นมาใหม่
- พัฒนาต่อยอดจากภูมิปัญญาเดิม

4. ระยะเวลาการได้มาของภูมิปัญญา (ระบุจำนวนปี)..... ปี

5. ประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตการเกษตร
 ส่งเสริมสุขภาพ ส่งเสริมการท่องเที่ยว ช่วยอนุรักษ์มรดกของท้องถิ่น
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

6. การเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- บอกเล่าสืบต่อกันมาในชุมชน
 ผ่านปราชญ์ชาวบ้าน
 ผ่านวิทยากรชุมชน
 สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น เอกสาร หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร
 สื่อเทคโนโลยี เช่น วิทยุทัศน์ แลกบันทึกลงเสียง ภาพนิ่ง สื่อคอมพิวเตอร์ สื่อออนไลน์
 ยังไม่เคยมีการเผยแพร่/ ใช้เฉพาะบุคคล
 ไม่ทราบข้อมูลการเผยแพร่
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

7. ประวัติความเป็นมา จุดเด่น เอกลักษณะที่โดดเด่นเฉพาะพื้นที่ และความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร

ลูกหยี คือ พืชผล ชนิดหนึ่งที่มีประโยชน์ มากมายและมีรสชาติหวานอมเปรี้ยว สามารถเอามา รับประทาน สำหรับบรรเทาอาการเจ็บคอหรือ รักษาไอได้ดีมาก แต่เนื่องจากลูกหยีเป็น ผลไม้ที่หายากมากและมักจะพบมากทางภาคใต้มากกว่า จึงทำให้มีราคาสูง มาก ซึ่งในขณะนี้ลูกหยีก็ได้ถูกเอามา แปรรูปเป็นลูกหยีฉาบและลูกหยีกวนอีกด้วย แต่สรรพคุณของลูกหยีก็ไม่ได้น้อยไปกว่าเดิมเลย โดยมีสรรพคุณดังนี้ รักษาอาการไอและอาการเจ็บในคอ เพราะลูกหยีมีรสชาติหวานอมเปรี้ยว และ เต็มไปด้วย Vitamin C จึงช่วยบรรเทาอาการไอและเจ็บคอได้ดีทีเดียว ซึ่งแนะนำให้กินลูกหยีสดจะดีมาก เพราะว่ามีประสิทธิภาพในการบรรเทาอาการไอและเจ็บคอได้เป็นอย่างดีนั่นเอง แก้โรคผิวหนัง ลูกหยีสามารถ นำมา แก้โรคผิวหนังบางชนิดได้ โดยจะใช้ส่วนของเมล็ดมาทำการรักษานั้นเอง บรรเทาอาการไข้หวัด ลูกหยี นอกจากจะช่วยบรรเทา อาการไอและอาการเจ็บคอได้แล้ว ยังสามารถนำมา กินเพื่อแก้อาการของหวัดได้อีกด้วย ทั้งนี้ก็เพราะว่าในลูกหยีนั้นอุดมไปด้วยสารอาหารและวิตามินที่มีสรรพคุณ มากมาย รวมทั้งกรดอินทรีย์และ วิตามินซี ที่จะช่วยเพิ่ม ภูมิคุ้มกันให้แก่ร่างกาย จึงช่วยบรรเทาอาการหวัดได้ดีและป้องกันไข้หวัดได้ด้วย.....

.....โดยในพื้นที่อำเภอรามันจะมีต้นหยีที่ขึ้นเองเป็นจำนวนมาก ทางกลุ่มจึงมีความคิดที่จะแปรรูปลูกหยีให้เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น ลูกหยีปั่นหยาบ ลูกหยีทรงเครื่อง เป็นต้น โดยใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมา เพื่อสร้างรายได้ให้กันทางกลุ่ม

8. รายละเอียดขั้นตอนและวิธีการของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร

(ระบุรายละเอียด เช่น วัตถุดิบ ขั้นตอนการดำเนินการ/วิธีทำ ราคาจำหน่าย)

ขั้นตอนการดำเนินการ/วิธีการทำ

1. ลูกหยีสด (ดำ) ตากแดด 1-2 วัน จนแห้ง
2. กระเทาะเปลือกและแกะเปลือกที่ค้างออกให้หมด ตากแดดจนแห้ง(ลูกหยีแดง)
3. แปรรูปเป็นลูกหยีทรงเครื่อง
4. แกะเมล็ดออกให้หมด แปรรูปเป็นลูกหยีกวน
5. บรรจุหีบห่อ จัดจำหน่าย

ราคาจำหน่าย 200 บาท / 0.5 กิโลกรัม

9. รูปภาพประกอบภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร (รูปภาพต้องมีความชัดเจน)

10. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรของท่านมีการรับรองทางวิทยาศาสตร์หรือทางกฎหมายหรือไม่
ตัวอย่างเช่น เลขสารบบอาหาร (เครื่องหมายอย.), เลขทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์, เลขทะเบียน GAP/GMP เป็นต้น

ไม่มี

มี

11. การส่งเสริมและจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร

11.1 โครงการ/กิจกรรมที่มีการดำเนินงานของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรดังกล่าว

การศึกษา วิจัย (ระบุหน่วยงาน วิธีดำเนินงาน พื้นที่ ระยะเวลา และงบประมาณ)

การอนุรักษ์ พันธุ์ (ระบุหน่วยงาน วิธีดำเนินงาน พื้นที่ ระยะเวลา และงบประมาณ)

การสืบสานและถ่ายทอด (ระบุหน่วยงาน วิธีดำเนินงาน พื้นที่ ระยะเวลา และงบประมาณ)

การพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร

(ระบุหน่วยงาน วิธีดำเนินงาน พื้นที่ ระยะเวลา และงบประมาณ)

หน่วยงาน สำนักงานเกษตรอำเภอรามัน

วิธีดำเนินงาน จัดเวทีชุมชน 3 ครั้ง เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของสินค้าหลัก และถ่ายทอดความรู้ โดยใช้วิธีการ

ส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่

พื้นที่ ตำบลบาโจ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

ระยะเวลา ต.ค.62 - ก.ย.63

งบประมาณ - บาท

การดำเนินงานด้านอื่นๆ (ระบุวิธีดำเนินงาน พื้นที่ ระยะเวลา และงบประมาณ)

11.2 แนวทางการส่งเสริมและจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร

การศึกษา วิจัย (ระบุหน่วยงาน วิธีดำเนินงาน พื้นที่ ระยะเวลา และงบประมาณ)

การวิจัยสารสกัดในเปลือกลูกหิ๊ ซึ่งเป็นวัตถุดิบเหลือใช้จากการแปรรูปลูกหิ๊ หากมีความเหมาะสมสามารถนำมาแปรรูปเป็นสบู่ลูกหิ๊ โดยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ศูนย์วิจัยต่างๆ

การอนุรักษ์ พันธุ์ (ระบุหน่วยงาน วิธีดำเนินงาน พื้นที่ ระยะเวลา และงบประมาณ)

การสืบสานและถ่ายทอด (ระบุหน่วยงาน วิธีดำเนินงาน พื้นที่ ระยะเวลา และงบประมาณ)

การพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร

(ระบุหน่วยงาน วิธีดำเนินงาน พื้นที่ ระยะเวลา และงบประมาณ)

การดำเนินงานด้านอื่นๆ (ระบุวิธีดำเนินงาน พื้นที่ ระยะเวลา และงบประมาณ)

12. ข้อมูลผู้รวบรวมข้อมูล

ชื่อ-นามสกุล.....นายธรรมรัช ปราชญ์วงศ์.....

ตำแหน่ง.....นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ.....

เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ.....0910488578.....

หน่วยงาน.....สำนักงานเกษตรอำเภอรามัน จังหวัดยะลา.....

ที่อยู่เลขที่.....อาคาร.....หมู่.....1.....ซอย.....

ถนน.....แขวงตำบล/.....กาญจนเกษะ.....โทรศัพท์.....073295046.....